

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת כי תבוא

למה לקלל?

אף על פי שפרשתינו היא פרשת הברכה והקללה, בפועל יש בה הרבה יותר קללות מאשר ברכות. למה?

שלום לידידינו היקרים!

פרשתינו היא פרשת 'הברכה והקללה'. בתחילת הפרשה בני ישראל מצווים לעשות את מעמד הברכה והקללה בין הר גריזים להר עיבל כאשר הם נכנסים לארץ, ובהמשך הפרשה ה' כורת עם בני ישראל ברית, שאם הם ישמרו את מצוותיו יבואו עליהם ברכות, ואם הם לא ישמרו, אז חס ושלום יבוא להם להיפך.

אלא שגם בחלק הראשון של הפרשה וגם בחלק השני של הפרשה מודגש דווקא הצד שאינו הצד של הברכה: במעמד הברכה והקללה התורה מפרטת רק את ה'ארורים' שצריך לומר, ובצד של ה'ברוכים' עלינו להבין לבד מה אומרים, ובחלק השני של הפרשה, החלק של הברית, יש מיעוט של ברכות וריבוי גדול (תשעים ושמונה) של קללות.

למה התורה ממעיטה בצד של הברכות ומדגישה דווקא את הצד השני?

המציאות היא ממשית?

לפרשת כי תבוא יש קביעות מיוחדת: חכמינו אמרו שהפרשה שלנו צריכה להיות דווקא לפני ראש השנה, על מנת שכך יתקיים בנו "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה". כלומר חכמינו רוצים שהדברים הלא טובים יישארו בשנה החולפת, ונוכל להתברך בכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

אלא שמה שחכמינו רוצים שהדברים הלא טובים יישארו בשנה החולפת, רק מגדיל את השאלה שנשאלה בפתחה: למה התורה מדגישה את החלק של הדברים הלא טובים, ולא את החלק של הברכות?

התשובה לכך היא שמצד ה' תמיד הכל טוב, והכל רק ברכות ולא קללות. אצל ה' כל מה שקורה בעולם זה חלק מהתענוג שלו, והעולם לא 'מכניס אותו' למקום לא טוב שהוא לא

רוצה בו. אין הכוונה כמובן שה' נמצא מחוץ לעולם, ולכן הקשיים של העולם לא כל כך מפריעים לו, שהרי אין דבר שהוא חוץ לה', וה' נמצא בכל מקום, והכל חלק ממנו. הכוונה היא שמצד ה' כל מה שקורה זה מה שהוא רוצה ויש לו ממנו תענוג, שהרי הוא עושה אותו והוא נוכח בו, ולא קורה שום דבר שהוא לא חלק מהתענוג שלו.

לעומת זאת מצד החוויה שלנו, מצד איך שאנחנו מתייחסים למציאות – המציאות היא רחוקה מה', ולא גלוי בה התענוג של ה' ממנה.

אם כן, מצד ה' הטוב הוא ממשי, והקשיים הם לא ממשיים, ולעומת זאת אנחנו חווים, באופן יחסי, את הקשיים כממשיים יותר מאשר את הטוב. שכן אנחנו חווים את הצרכים הקיומיים שלנו, כמו אוכל ומקום לגור וכו' בקריטיים, כדברים שהמציאות שלנו תלויה בהם. לעומת זאת את הטוב אנחנו לא חווים כדבר שהמציאות שלנו תלויה בו, אלא כדבר שיכול להיות ויכול שלא להיות. ממילא גם כאשר אנחנו זוכים לטוב, אנחנו לא מתייחסים אליו כאל דבר קריטי וממשי, כמו המציאות שלנו.

ה' מסתכל בראש שלנו

אם ה' היה מדגיש את החלק הטוב שבמציאות ואת ההתייחסות לחלק הטוב – הוא בעצם היה מתייחס למציאות מצד איך שהוא מסתכל עליה, ולא מתייחס לצורת ההסתכלות שלנו על המציאות. לכן ה' מדגיש דווקא את החלק הלא טוב שבמציאות, ואת ההתייחסות לחלק הלא טוב, כי מעניין אותו מאוד העולם כפי שהוא נראה בעיניים שלנו, וכפי שאנחנו חיים אותו.

למה הדבר דומה? לאדם שבוחר להתנהג בצורה לא טובה, ויש לו חבר שכל הזמן אומר לו "אני יודע שבפנים אתה טוב, אני יודע שההתנהגות שלך לא מבטאת אותך, אני יודע שאתה בכלל לא רוצה את הדרך שבה בחרת וכו'". בהתייחסות כזו החבר מתעלם מהבחירה של האדם, ומתייחס אליו כאילו מה שהוא בחר כלל לא משמעותי לו, ובכך הוא בעצם מתעלם מהאישיות שלו, ולא מוכן להתייחס אליה. (דרך אגב: צורת התייחסות כזו עלולה לגרום להשלכה הפוכה ממה שהחבר רוצה, כלומר שהאדם ימשיך יותר ויותר בדרך הלא טובה שלו, על מנת להוכיח שזה כן מה שהוא רוצה ומה שמבטא אותו).

ה' רוצה להדגיש שמעניין אותו מאוד העולם הזה, ואותו הוא רוצה. אף על פי שבעולם הבא גלוי התענוג של ה', כמו שאמרו חכמינו "יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה", ה' רוצה את העולם הזה, שבו גלויה הבחירה שלנו בו, כמו שהמשיכו חכמינו ואמרו "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא". לכן ה' מדגיש את ההתייחסות שלו לחלק הלא טוב של המציאות, לחלק של העולם הזה, על מנת לומר שמעניין אותו מאוד צורת ההסתכלות שלנו, וממילא הבחירה שלנו. אם עשינו משהו

לא טוב, שנבע מהתפיסה שלנו את המציאות בעולם הזה – זה מאוד מעניין אותנו, והוא לא אומר "אני יודע שזה לא מבטא אותכם" וכדומה.

למה שמחים בראש השנה?

זוהי גם הסיבה שאנחנו מחכים ומצפים לראש השנה, אף על פי שראש השנה הוא יום דין. בדרך כלל כאשר לאדם יש משפט, הוא היה מעדיף שהוא לא יתקיים, אבל אנחנו מאוד רוצים שיבוא ראש השנה, למרות שהוא יום דין, ומברכים עליו 'שהחיינו', ושמחים בו במאכל ובמשתה כמו יום טוב:

ה' היה יכול לברוא עולם שממש בגלוי את התענוג שלו, כמו העולם הבא. אבל ה' החליט לא לעשות זאת, אלא לתלות את התענוג שלו בנו, במעשים וברצונות שלנו. הוא מתייחס למציאות שלנו, ודן אותה, מה במציאות שלנו מממש את התענוג שלו, ומה לא. מה שעושה לה' תענוג זה הזכויות, ומה שלא עושה לה' תענוג זה החלק אותו ה' לא רוצה, וה' דן אותנו ובודק, מה במציאות שלנו מגלה את התענוג שלו, ומה לא.

לכן אף על פי שראש השנה הוא יום דין, אנחנו גם שמחים בו – "וגילו ברעדה". אנחנו שמחים על כך שיש לנו הזדמנות להיות ברעדה, ולחוש שה' מתייחס למציאות שלנו ודן אותה.

לפי זה, הביטוי "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה" פירושו שמה ש"תחל שנה וברכותיה" זה על ידי כך ש"תכלה שנה וקללותיה" (ואכן אצל חכמינו מופיע רק החלק הראשון של הביטוי, "תכלה שנה וקללותיה"). אנחנו קוראים את הקללות שכתובות בפרשת כי תבוא, ועל ידי כך מתחדש שוב שה' מאוד רוצה אותנו, ותולה את התענוג שלו בנו.

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'

